

118345

**TÜKETİM KREDİLERİ VE 5 NİSAN 1994
KARARLARIN TÜKETİM KREDİLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ
HAMDİ UĞURLU/
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)
ESKİŞEHİR - 1996**

T.C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

***TÜKETİM KREDİLERİ VE 5 NİSAN 1994
KARARLARININ TÜKETİM KREDİLERİ ÜZERİNDEKİ
ETKİSİ***

Yüksek Lisans Tezi

Hamdi UĞURLU

Danışman :

Prof. Dr. Ergül HAN

Eskişehir - 1996

Anadolu Üniversitesi
Merkez Kütüphane

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

BİREYSEL BANKACILIK VE TÜKETİM KREDİLERİ

1. GENEL KAVRAMLAR

1. 1. BİREYSEL BANKACILIK KAVRAMI

1. 1. 1. BİREYSEL BANKACILIK KURUMLARI

1. 1. 1. 1. BİREYSEL BANKACILIK HİZMETİ SUNAN BANKALAR

1. 1. 1. 2. BİREYSEL BANKACILIK HİZMETİ SUNAN DİĞER KURUMLAR

1. 2. BİREYSEL BANKACILIĞIN ÖZELLİKLERİ

1. 3. TÜKETİCİ KAVRAMI

1. 4. TÜKETİM KREDİLERİNİN TANIMI VE KAPSAMI

1. 5. TÜKETİM KREDİLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

1. 5. 1. TAKSİTLE GERİ ÖDEMELİ TÜKETİM KREDİLERİ

**1. 5. 1. 1. TEMİNATLI TAKSİTLE GERİ ÖDEMELİ
TÜKETİM KREDİLERİ**

**1. 5. 1. 1. 1. DOLAYSIZ TEMİNATLI TAKSİTLE GERİ
ÖDEMELİ TÜKETİM KREDİLERİ**

**1. 5. 1. 1. 2. DOLAYLI TEMİNATLI TAKSİTLE GERİ
ÖDEMELİ TÜKETİM KREDİLERİ**

**1. 5. 1. 2. TEMİNATSIZ TAKSİTLE GERİ ÖDEMELİ
TÜKETİM KREDİLERİ**

1. 5. 2. TEK ÖDEMELİ TÜKETİM KREDİLERİ

1. 5. 3. ROTATİF LİMLTLİ TÜKETİM KREDİLERİ

1. 5. 3. 1. KREDİ KARTLARI

1. 5. 3. 2. CARİ HESAP KREDİLERİ

1. 6. TÜKETİM KREDİLERİNİN YARAR VE SAKINÇALARI

**1. 6. 1. TÜKETİCİ AÇISINDAN TÜKETİM KREDİLERİNİN
YARAR VE SAKINÇALARI**

1. 6. 2. ÜRETİCİ VE SATICI AÇISINDAN TÜKETİM
KREDİLERİNİN YARAR VE SAKINICALARI
1. 6. 3. BANKALAR AÇISINDAN TÜKETİM KREDİLERİNİN
YARAR VE SAKINICALARI
1. 7. ÜLKEMİZDE TÜKETİM KREDİLERİNİN GELİŞİMİ

İKİNCİ BÖLÜM
TÜKETİM KREDİLERİNİN ETKİLERİ

2. GENEL AÇIKLAMA

**2. 1. TÜKETİM KREDİLERİNİN ULUSAL EKONOMİYE
ETKİLERİ**

**2. 1. 1. TÜKETİM KREDİLERİNİN TALEP ÜZERİNDEKİ
ETKİSİ**

**2. 1. 1. 1. TÜKETİM KREDİLERİNİN TÜKETİM
MALLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

**2. 1. 1. 2. TÜKETİM KREDİLERİNİN DOLAYLI
TALEP ETKİSİ**

**2. 1. 2. TÜKETİM KREDİLERİNİN ÜRETİM VE
İSTİHDAM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

**2. 1. 2. 1. TÜKETİM KREDİLERİNİN ÜRETİM VE
İSTİHDAMA DOĞRUDAN ETKİSİ**

**2. 1. 2. 2. TÜKETİM KREDİLERİNİN ÜRETİM VE
İSTİHDAMA DOLAYLI ETKİSİ**

**2. 1. 3. TÜKETİM KREDİLERİNİN DIŞ EKONOMİK
BÜYÜKLÜKLERE ETKİSİ**

**2. 1. 3. 1. TÜKETİM KREDİLERİNİN İHRACAT
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

**2. 1. 3. 2. TÜKETİM KREDİLERİNİN İTHALAT
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

**2. 1. 3. 3. TÜKETİM KREDİLERİNİN YABANCI
SERMAYE ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

**2. 1. 4. TÜKETİM KREDİLERİNİN FİYATLAR GENEL
DÜZEYİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

**2. 2. TÜKETİM KREDİLERİNİN TÜKETİCİ ÜZERİNDEKİ
ETKİLERİ**

**2. 3. TÜKETİM KREDİLERİNİN BANKALAR ÜZERİNDEKİ
ETKİLERİ**

**2. 3. 1. BANKA MEVDUATI VE KREDİLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

**2. 3. 2. TÜKETİM KREDİLERİNİN BANKALAR
ÜZERİNDEKİ DİĞER ETKİLERİ**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

5 NİSAN 1994 KARARLARININ TÜKETİM KREDİLERİ

ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

3. 1. FAİZ ORANLARINA ETKİSİ
3. 2. TÜKETİM KREDİLERİ ARZINA ETKİSİ
3. 3. TÜKETİM KREDİLERİ TALEBİNE ETKİSİ
3. 4. TÜKETİM KREDİLERİ ARZ VE TALEBİNDEKİ DEĞİŞMELERİN ETKİLERİ
3. 5. TÜKETİM KREDİLERİ ARZ VE TALEBİNDEKİ DEĞİŞMELERİN DİĞER ETKİLERİ

SONUÇ VE ÖNERİLER

GİRİŞ

Tüketim kredileri kavramı son derece dinamik olup, ülkeler arasında uygulama farklılıkları göstermektedir. Bu nedenle; çalışmamız ülkemiz kapsamında yapılmış olup, tüketim kredileri uygulamasından ziyade, etkileri üzerinde durulmuş ve 5 Nisan 1994 kararlarının tüketim kredilerine etkisi incelenmiştir.

Çalışmamız üç ana başlık altında toplanmış olup, 1.bölümde genel kavramlara yer verilmiştir. Ülkemiz uygulamasında tüketim kredileri Bireysel Bankacılık kapsamında mütalaa edildiği için, bireysel bankacılık üzerinde özellikle durulmuştur

İkinci bölümde, tüketim kredilerinin ulusal ekonomi, bireyler ve bankacılık kesimi üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise, 1994 yılı başında ekonomide yaşanan krizin aşılması amacı ile yürürlüğe konulan 5 Nisan 1994 kararlarının, tüketim kredileri üzerindeki etkileri incelenmiş ve önerilerimize yer verilmiştir.

Not : Konut alımına yönelik olarak kullanılan "Konut Kredileri" çalışmamızda ve istatistiklerde dikkate alınmamıştır. Ayrıca Kredi kartlarından yapılan nakit çekme veya mal ve hizmet alımından nakit krediye dönüşen rakamlar tablolarda dikkate alınmamıştır.

INTRODUCTION

The concept of consumer credits is a very dynamic one and its applications vary considerably among countries. For this reason, our study covers only Turkey and focuses especially on the effects, rather than applications, of consumer credits and the impact of the 5 April Measures on the consumer credits.

Our study is divided into three headings. In the first section, some general concepts are explained. As, in the practice of Turkey, consumer credits are considered as Individual Banking operations, this study focuses on individual banking.

The second section covers the effects of consumer credits on the national economy, individuals and banking sector. The third section includes the effects of the 5 April 1994 measures, introduced to overcome the economic crisis, on the consumer credits, together with our suggestions.

Note: The "House Credits" given for house purchases are not included in our study, nor in the statistics. Besides, figures for cash drawing by Credit Card and cash credits through purchases of goods or services by Credit Card are not taken into account in the Tables.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİREYSEL BANKACILIK VE TÜKETİM KREDİLERİ

1. GENEL KAVRAMLAR

1. 1. BİREYSEL BANKACILIK KAVRAMI

Bireysel Bankacılık Kavramı, elektronik donanım ve bilgisayarların bankacılık sisteminde yoğun olarak kullanılması ile ortaya çıkmış bir kavramdır. Bu kavram ile birlikte, müşterilere sunulan hizmetler de çeşitlenmeye başlamıştır.

“Bireysel Bankacılık Terimi” özellikle son yıllarda yoğun olarak kullanılmakla birlikte, bu konuda çok kesin tanımlar yapmak mümkün olmamıştır. Ancak; bireysel bankacılık denildiği zaman, tüketicilere ve/veya tasarruf sahiplerine yönelik bir takım hizmetlerden söz edilmiştir. Ö halde bireysel hizmetler denildiği zaman hem tüketicilere, hem de tasarruf sahiplerine yönelik hizmetleri anlamak gerekmektedir.

Bu açıklamalar ışığında bireysel bankacılığı şöyle tarif edebiliriz. Bireysel Bankacılık ; gerçek kişilere, ticari amaçları dışında, tasarruflarını değerlendirmeye yönelik hizmetler ve onların gerek bireysel gerekse aile ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kaynak gereksinimi sağlayan hizmetler ve bunlara ilişkin aracılık işlemleridir.

Tanımdan anlaşılacağı gibi, bireysel bankacılık hizmetlerini üç gruba ayırmak mümkündür.

Bunlardan ilki, kişilerin tasarruflarının değerlendirilmesine yönelik hizmetlerdir. Döviz tevdiat hesapları dahil vadeli - vadesiz tasarruf mevduatı, menkul kıymet alım satımı, repo işlemleri, overnight işlemleri, varlığa dayalı menkul kıymet işlemleri gibi. İkincisi ise kaynak ihtiyaçlarını gidermeye yönelik hizmetlerdir. Tüketici Kredileri, kredi kartları gibi.

Üçüncüsü ise, bu iki ana grubun dışında kalan aracılık hizmetleridir. Kıymetin saklanması (Kiralık kasalar), bir yere nakli (havale, elektronik fon transferi) ödemelere veya tahsilat işlemlerine aracılık (çek - senet işlemleri) ve transfer (ithalat - ihracat) işlemleri, ATM'lerden yapılan ödemeler, telefon bankacılığı gibi.

Bu üç ana grup hemen hemen bireysel bankacılığın tanımını içermektedir. Fakat; Bireysel Bankacılık Kavramı öylesine dinamik, öylesine hareketlidir ki, kesin sınırları belirlenmiş bir tanım ortaya koymak mümkün değildir.

Bireysel Bankacılık Kavramı; esas olarak, bireylere yönelik ticari olmayan hizmetleri içermesine karşın, bu tanıma girmeyen kişi ve kuruluşlara sunulmakta anlamına gelmemelidir.

Bir başka deyişle; gerçek kişilere ticari amaçlar dışında sunulan hizmetlerden bazı durumlarda ticari kuruluşlar da yararlanmaktadır. Havale - çek - senet - kiralık kasa işlemleri gibi. Ticaret amaçlıda yararlanan geleneksel bankacılık hizmetleri yanında, bunun en çarpıcı örneği kredi kartlarında yaşanmaktadır. Genellikle bireylere tüketim harcamalarının yapılması amacı ile verilen kredi kartları ticari şirketler ya da firma adlarına tesis edilip, ticari amaçlarda kullanılmaktadır. (Bunises Card) Yine ülkemizde

Pamukbank tarafından sunulan ve esasında bireysel bir hizmet olan ve Shell istasyonlarından benzin alımında kullanılan "Sheel Card" şirket ve firmalar adına da hazırlatılıp kullanılabilir.

Ayrıca; sunulan her hizmetin bir veya birkaç ayağı zaten ticari amaç taşımaktadır. Örneğin; kredi kartı uygulamasında, kredi kartı çıkaran bankanın ve kabul eden işyerinin amacı ticaridir. Esasında, bankaların sunduğu her hizmet zaten ticari amaçlıdır.

Netice olarak; bireysel bankacılık kavramının kesin tarifini yapmak mümkün olmamakla birlikte, yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, bu kavramdan bireylere yönelik ve ticari olmayan bankacılık hizmetlerini anlamak mümkündür.

1. 1. 1. BİREYSEL BANKACILIK KURUMLARI

Bireysel Bankacılık Hizmeti sunan kurumları; bireysel bankacılık hizmeti sunan bankalar ve bireysel bankacılık sunan diğer kurumlar olarak ikiye ayırmak mümkündür.

1. 1. 1. 1. BİREYSEL BANKACILIK HİZMETİ SUNAN BANKALAR

Ülkemizde bireysel bankacılık hizmetleri, ağırlıklı olarak çok şubeli ve çok yönlü hizmet veren bankalarımız tarafından sunuldu. Fakat bu az şubeli ihtisas bankaları bireysel hizmetler sunmuyor demek değildir. Bu bankalar da kredi kartı tesis edip tüketici kredisi verebilmektedir.

Özellikle 94/Ocak ayında belirlenen ve 5 Nisan 1994 kararları ile doruğa ulaşan bankacılık sistemindeki kriz, özellikle büyük montanlı birçok kurumsal kredinin problemlili hale gelmesine neden olmuştur. Bu durum bireylere yönelik riski dağıtmanın ne derece önemli olduğunu bir kez daha göstermiştir. Bu husus göz önüne alındığında bundan sonra gerek toptancı gerekse perakendeci bankacılık yapan bankaların topyekün bireysel hizmetlere ağırlık vereceği açıktır.

Zira Türkiye’de bireysel bankacılığın önemi anlaşılmıştır. Kurumlara yönelik kurumsal bankacılık yapmanın yanında bireysel bankacılığın sektöre olan katkısı çok büyüktür.

Bireylere yönelik enstrümanların çokluğu ve avantajları sektördeki rekabet, zorunlu teknolojik altyapı yatırımları, bireysel bankacılıkta kârlılığın yüksek olması, zorunlu olarak bütün bankaları bireysel bankacılığa yönlendirmektedir.¹

1. 1. 1. 2. BİREYSEL BANKACILIK HİZMETİ SUNAN

DİĞER KURUMLAR

Banka sistemi dışında bireysel hizmetleri sunan kurum ve kuruluşlarda bulunmaktadır. Fakat bu kuruluşlar daha çok bireysel hizmetlere konu olan tek bir ürünü sunmaktadır.

¹ KAPİTAL Nisan/94

Bireysel bankacılık hizmetlerinin en önemli ürünlerinden biri kredi kartlarıdır. Özel olarak bu işle uğraşmak üzere bir çok kuruluş vardır ve dünya çapında örgütlenmişlerdir. Örneğin; VİSA, MASTERCARD/EUROCARD, DİNNERS CLUB gibi.

Bu kuruluşlar çok büyük cirolara sahiptirler ve çoğu zaman bankalar bu kuruluşlarla anlaşır, bu kuruluşların kartlarını pazarlamaktadır. Yine finansal kiralama şirketleri, banka sistemi dışında bireysel hizmet sunan kuruluşlara örnektir. Finansal kiralama yolu ile otomobil, bilgisayar gibi birey ihtiyaçlarına yönelik tüketim malı sahibi olmak mümkündür.

1. 2. BİREYSEL BANKACILIĞIN ÖZELLİKLERİ

Bireysel bankacılığın belirgin özelliklerini şöylece sıralıyabiliriz.

- Gerek kaynak (Kredi) talep eden, gerek kaynak (mevduat) arzeden çok sayıda birey vardır. Fakat bu bireylerin talep ve arzları genel içerisinde fazla önem arzetmezler.

- Bireysel bankacılığın enstrümanı, kurumsal bankacılığa göre çoktur ve çeşitlidir.

- Gerçek kişilerin ticari olmayan amaçlarının karşılanmasına yönelik hizmetleri kapsar.

- Tüketiciler ve tasarruf sahibi gerçek kişiler bu hizmetlerin en büyük alıcısı durumundadırlar.

- Mekanik sistemden daha çok elektronik sistemler kullanılmaktadır. Bireysel hizmetlerdeki çeşitlilik ve gelişme teknolojik alt yapıdaki gelişme ile paraleldir.

- Bireysel bankacılıktaki kâr marjı, kurumsal bankacılığa göre fazladır.

- Bireysel bankacılık daha az risklidir. Risk birçok bireye dağıtıldığı için problemlili hale gelse dahi toplam içerisinde önem arz etmemektedir. Örneğin; 1990 - 1993 döneminde tüketici kredilerinde kanuni takibe uğrama oranı % 0,4'tür.²

- Bireysel bankacılıkta bireyin memnuniyeti esastır. Kurumsal bankacılıkta ise esas olarak fiyat mekanizması ön plandadır. Birey memnun kaldığı müddetçe o bankadan bireysel hizmetini almaya devam etmektedir. Aksi takdirde değiştirmektedir.

Yukarıda yapılan açıklamalardan anlaşılacağı gibi, bireysel bankacılık hizmetleri son derece önemli ve geleceğin bankacılığında daha önemli olacaktır.

Bireysel bankacılık hizmetlerinin en önemli enstrümanı ise tüketim kredileridir. Bu nedenle çalışmalarda tüketim kredileri ve etkileri üzerinde özellikle durulmuştur.

² Kapital Nisan/94

1. 3. TÜKETİCİ KAVRAMI

Tüketici denilince birey akla gelmektedir. Kurumlar (devlet dahil) zaman zaman tüketim harcamaları yapmaktadır. Fakat bizleri esas ilgilendiren tüketim harcaması yapan bireylerdir. Bireylerin yaptığı bu harcamalara “Özel Tüketim Harcamaları” denir.

Özel Tüketim Harcamaları, yurtiçi özel hane haklarının tüketim amacıyla mal ve hizmet alımlarını kapsar. Özel Tüketim Harcamalarını gelire bağlı olmayan ve gelire bağlı olan tüketim harcamaları diye ikiye ayırmak mümkündür.³ Burada yine bizi ilgilendiren gelire bağlı olan özel tüketim harcamalarıdır.

Birey dinamik bir varlıktır ve günümüzde ihtiyaçları; iletişim araçlarının gelişimi ve refah arayışı sonucu, gittikçe artmaktadır. İhtiyaçlar, bireylerin giderilmesini istedikleri eksiklik duygularıdır.⁴ Başka bir deyişle ihtiyaç, giderilmediği zaman acı ve üzüntü, giderildiği zaman zevk, haz ve mutluluk veren bir duygudur.

³ Bkz., Prof. Dr. Ergül Han “İktisada Giriş 2“ S.103

⁴ Bkz.; Prof. Dr. Ergül Han “İktisada Giriş 1” S.61

Bireyin geliri arttıkça tüketim harcamaları da artar. Fakat bireyin harcama arzularını belli bir noktada elde ettiği geliri karşılamıyorsa birey gelecekte yapacağı tasarruflardan karşılamak düşüncesi ile o noktada borçlanarak ihtiyaçlarını giderme yolunu seçecektir.

Birey ise bu noktada “Tüketim Kredileri” ve bankalar ile karşı karşıya gelmektedir.

1. 4. TÜKETİM KREDİLERİNİN TANIMI VE KAPSAMI

Tüketim Kredisi, bireylerin ticari olmayan mal ve hizmet alımlarının finansmanına yönelik olarak kullanılan bir kredidir. Yine Tüketim Kredisi, bireylerin tüketim ihtiyaçlarını kolaylaştırmak amacı ile kullanılan bir kredidir. Bu kredi gelecekte ödeme vaadi ile, bireysel ve/veya aileye yönelik olarak kullanılmaktadır.⁵

Bu krediler müşteriye bir defada veya belirlenen limit dahilinde rotatif olarak kullanılmak üzere tahsis edilir ve belirlenen ödeme planı çerçevesinde geri ödemeleri yapılır.

Bireylere yönelik hizmetler geliştikçe, tüketim kredilerinin tanımı ve kapsamı da gelişmektedir. Fakat temel noktaları şöyle özetlemek mümkündür.

1. Tüketim Kredileri, bireylere yönelik olarak, ticari olmayan mal ve hizmet alımlarının finansmanına yönelik olarak kullanılmaktadır.

⁵ Yrd. Doç. Dr. Arzu İmren “Tüketici Kredileri” S.13.

2. Genelde 1 defada kullanılmakta ve başlangıçta belirlenen taksitlerle geri ödemesi yapılmaktadır.

3. Bankalar tarafından kullanılan fonun bedeli olarak tahsil edilen faiz ve (gider vergisi, kaynak kullanımı destekleme fonu gibi) ekler, taksit tutarı içinde tahsil edilmektedir.

4. Kullanıcı bireylerin düzenli aylık gelire sahip olması arzu edilmektedir. Arzulanan bu olmakla beraber, avukat noter, eczacı gibi düzensiz gelire sahip olanlara da bu krediler kullanılabilir.

1. 5. TÜKETİM KREDİLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Uygulamada çeşitli türde tüketim kredilerine rastlanmasına karşın; bu tür kredilerin ortak ayırt edici noktaları, tüketiciye mal ve hizmet alımı için sağlanan finansman rakamının, faizi ile birlikte, belirli ve sabit zaman dilimleri içinde geri ödenmesidir.

Tüketim Kredileri;

1. 5. 1- Taksitle Geri Ödemeli Tüketim Kredileri

1. 5. 2- Tek Ödemeli Tüketim Kredileri

1. 5. 3- Rotatif Limitli Tüketim Kredileri

olmak üzere üçe ayrılır.

Uygulamada en çok ağırlık kazanan türü, "Taksitle Geri Ödemeli Tüketim Kredileri"dir.

1. 5. 1. TAKSİTLE GERİ ÖDEMELİ TÜKETİM KREDİLERİ

Taksitle geri ödemeli kredilerin temel özelliği, sağlanan kredinin ana para ve faiz ödemelerinin, kredi vadesi boyunca, eşit taksitlerle geriye ödenmesidir. Fakat; geçmişteki uygulamada, özellikle 1994 yılında yaşanan ekonomik kriz sırasında bir kısım bankalar, bu tür kredilerde kredi vade dilimleri içinde kalarak (faizi arttırarak veya azaltarak) taksit tutarlarını değiştirmişlerdir.⁶ Ve bu yüzden bir kısım bankalar müşterileri ile mahkemelik olmuştur.

Esasında müşteriler ile imzalanan kredi sözleşmeleri (bankalar açısından tek yanlı) değişikliğe müsade ediyordu. Kredi kullananların da bu sözleşmeleri okumadan imzaladığı da bilinen bir gerçektir.

Fakat; 08.09.1995 tarihi itibarı ile yürürlüğe giren 4077 nolu "Tüketicilerin Korunması Hakkında Kanun" uyarınca bankalar, başlangıçta imzalanan sözleşmede belirtilen faiz ve taksit tutarlarını değiştirememektedirler.⁷ Bu hususa bankalar riayet etmekte olup, taksitle geri ödemeli tüketim kredileri ruhuna uygun şekilde çalışmaktadır.

⁶ Yapı Kredi Genel Müdürlüğü Bireysel Bankacılık Bölümü.

⁷ 08.03.1995 Tarih ve 22221 Sayılı Resmi Gazete

Bu tür krediler bankalar açısından caziptir. Çünkü gelişen bilgisayar donanımına paralel olarak hangi tarihte ne kadar kredi geri tahsilatı olduğu görülebildiğinden, fon yönetimi daha sağlıklı yapılabilmektedir.

Yine taksitlerden birinin ödenmemesi durumunda, diğer taksitlerin ödenmesi için gerekli önlemler alınabilmektedir.

Taksitle geri ödemeli tüketim kredileri;

1. 5. 1. 1- Teminatlı Taksitle Geri Ödemeli Tüketim Kredileri

1. 5. 1. 2- Teminatsız Taksitle Geri Ödemeli Tüketim Kredileri

olmak üzere ikiye ayrılır.

1. 5. 1. 1. TEMİNATLI TAKSİTLE GERİ ÖDEMELİ TÜKETİM KREDİLERİ

Bu tür kredilerde, kredinin ana para ve faizinin geri ödenmesini sağlama almak için banka, satın alınan mal veya borçlunun mal varlığı üzerinde teminat tesis etmektedir.⁸

Teminat; otomobil kredilerinde olduğu gibi otomobil üzerine “Satılamaz” veya “Hacizlidir” kaydı yanında, gayrimenkul ipoteği alınması şeklinde de olabilir.

⁸ Yrd.Doç.Dr.Arzu İMREN “Tüketici Kredileri” S.23.

Fakat teminatı haciz veya ipotekle sınırlı anlamamak gerekir. Tüketim Kredisi kullanan bireyden, başka şahısları kefil olarak almak, (altın, gümüş gibi) menkul kıymeti rehin almak, (Hisse senedi, bono gibi) kıymetli evrağı rehin almak, mevcut vadeli mevduatı rehin almak veya alacağın temliki gibi enstrümanları da teminat olarak düşünmek gereklidir.

Sonuçta, "Teminatlı Taksitle Geri Ödemeli Tüketim Kredileri"nde, tüketim kredisi kullanan bireyin dışında, ilave bir teminat sözkonusudur.

Bu teminat; (altın, tahvil vs. gibi) nakdi olabileceği gibi (kefalet gibi) gayrinakdi de olabilir.

Teminatlı Taksitle Geri Ödemeli Tüketim Kredileri;

1. 5. 1. 1. 1- Dolaysız Teminatlı Taksitle Geri Ödemeli Tüketim Kredileri

1. 5. 1. 1. 2- Dolaylı Teminatlı Taksitle Geri Ödemeli Tüketim Kredileri

olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

1. 5. 1. 1. 1. DOLAYSIZ TEMİNATLI TAKSİTLE GERİ ÖDEMELİ TÜKETİM KREDİLERİ

Bu tür kredilerde banka; bireyin ihtiyaç duyduğu fonu, direkt olarak bireyin eline vermekte, diğer bir deyimle nakit ödemektedir. Ülkemizde tüketim kredilerinin ilk başladığı yıllarda, tüketim kredilerinin amacına uygun olarak kullanımını sağlamak için, mal veya hizmeti satan kuruluş lehine bloke çek düzenleniyor idi. Bu da sonuçta krediyi kullanana dolaysız bir ödeme şekli idi.

Fakat zamanla tüketim kredisi adedi arttıkça bloke çek uygulamasından vaz geçildi ve direkt kredi kullanana ödemede bulunulmaya başlandı.

Bu tür kredilerde; Banka ve kredi kullanan olmak üzere ikili ilişki söz konusudur.

1. 5. 1. 1. 2. DOLAYLI TEMİNATLI TAKSİTLE GERİ ÖDEMELİ TÜKETİM KREDİLERİ

Bu tür kredilerde üçlü bir ilişki söz konusudur. banka, satıcı ve kredi kullanıcı. Bu grupta en büyük payı otomobil alımları almaktadır.⁹ Banka bayi ile anlaşarak oto bedelini, tüketiciye açmış olduğu kredi dahilinde firmanın hesabına geçer. Tüketiciye de “Ödendi Belgesi”ni verir. Tüketici ise daha sonra, firmaya giderek belgeyi ibraz eder ve malı alır.

Banka tüketiciye ödendi belgesini verir vermez, tüketici için banka nezdinde borçlu cari hesap açılır ve meblağ bu hesaba borç kaydedilir. Ve faiz tahakkukları bu borçlu cari hesap üzerinde yapılır.

Kredinin geri ödenmesi, banka ile tüketici arasında belirlenen vadede, belirlenen taksitlerle yapılır.

Olay şöyle de gelişebilir. Kredili satış yapan firma, müşterinin doldurduğu formu, gerekli işlemlerin yapılması için bankaya verir. Banka formu inceleyip, gerekli istihbaratı yapıp ve onayladıktan sonra, durumu satıcı firmaya bildirir. Firma da gerekli belgeleri hazırlayarak bankaya iletir. Böylece alacak, bankaya devredilmektedir.

⁹ Yrd.Doç.Dr.Arzu İMREN “Tüketici Kredileri” S.24.

Firma, müşteriye anlaştıkları faiz oranından kredi verir. Banka ise; firmaya, daha önceden belirlenmiş faiz oranından ödeme yapmaktadır. Firma genellikle banka ile anlaştığı orandan daha yüksek bir oranla müşteriye kredi verir. Burada firmanın elde ettiği avantaj, bankanın müşteriye uyguladığı faiz oranı ile firmanın müşteriye uyguladığı faiz oranı arasındaki farktır. Diğer bir uygulamada ise; tüketici, malın bedeline ait Prtorma fatura ve diğer belgeleri bankaya ibraz eder ve bankada, tüketicinin talebini kabul ederse, havale yolu ile malın satış bedelini satıcıya ulaştırır.

1. 5. 1. 2. TEMİNATSIZ TAKSİTLE GERİ ÖDEMELİ TÜKETİM KREDİLERİ

Teminatsız taksitle geri ödemeli tüketim kredileri genellikle küçük montanlı ve kısa vadeli olarak verilmektedir.¹⁰ Bu nedenle bu tip krediler, daha çok tüketicinin küçük montanlı ve kısa vadeli finansman gereksinimlerini karşılamak için kullanılmaktadır.

Teminatsız ve taksitle geri ödemeli tüketim kredilerinde, kredinin geri ödenmemesi halinde, kredi kuruluşu yani bankanın borçlunun sahip olduğu aktifler üzerinde hiç bir alacak hakkı mevcut değildir.

Teminatsız taksitle geri ödemeli tüketim kredileri, ülkemiz bankacılığında pek fazla uygulanmamaktadır.

¹⁰ İmre Ahmet "Tüketici Kredileri" Para ve Sermaye Piyasası, Haziran 1989, S. 14.

1. 5. 2. TEK ÖDEMELİ TÜKETİM KREDİLERİ

Bu kredilerin belirgin özelliği çok kısa vadeli oluşu ve geri dönüşünü sağlayan fon kaynağının bulunmasıdır.

Bu tür kredilerin en güzel örneği, Pamukbank'ın "Bordro 24" adı verilen maaş ödemesi sisteminde görülmektedir. Pamukbank maaşını ATM (Automatik Teller Makina)'lerden ödediği kurumların personeline net maaşının % 70'i oranında "Maaş Avansı" imkanı tanımaktadır. Bir maaş dönemi içerisinde birey limiti dahilinde, arzu ettiği zaman maaş avansını kullanmakta, fakat; bir sonraki maaşı hesabına geçtiğinde, daha önceden aldığı maaş avansı + faizi otomatik olarak sıfırlanmaktadır.¹¹

Uygulamada vade maximum 1 ay olmakta, kredinin geri dönüşü ise maaş gününde ve tek kalemde olmaktadır.

1. 5. 3. ROTATİF LİMİTLİ TÜKETİM KREDİLERİ

Rotatif limitli tüketim kredileri, Kredi Kartları ve Çekli Cari Hesap Kredileri diye ikiye ayrılmaktadır.

¹¹ Pamukbank Genel Müdürlüğü Bireysel Bankacılık Bölümü

1. 5. 3. 1. KREDİ KARTLARI

Kredi Kartları; tüketim kredisi uygulamasının en yaygın örneklerindedir. Kredi Kartı, nakit para vermeksizin mal ve hizmet alınmasını sağlayan bir ödeme aracı veya kısaca plastik para olarak tanımlanmaktadır.¹²

Yine Prof. Dr. Ömer Teoman kredi kartlarını şöyle tanımlamaktadır.

“Kredi Kartı; hamiline, belirli bir ticari işletmede nakit verme zorunluluğu olmaksızın alışveriş yapma imkanını sağlayan, işletmeye de harcama gelirini belli bir komisyon düşüldükten sonra hemen - tartışmasız - bekleme zorunluluğu olmaksızın alma imkanı veren bir kart olarak ifade edilebilir”¹³

Yukarıdaki tanıma dikkat edilirse, kredi kartının sadece alışveriş fonksiyonundan bahsedilmektedir. Bu, kredi kartı fonksiyonlarından sadece bir tanesidir. Bir diğer fonksiyonu ise “Nakit Çekebilme” fonksiyonudur. Özellikle son yıllarda ATM (Automatik Teller Makina) dediğimiz otomatik veznelerin

¹² Gülhan ÖZER; “Türkiye’de Bireysel Bankacılığın Gelişimi” T.C.Anadolu Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. 1993.

¹³ Ömer TEOMAN; “Dünyada ve Türkiye’de Çağdaş Ödeme Sistemleri ve Kredi Kartı”, Türkiyede Bireysel Bankacılığın 3.yılı S.55 İstanbul, Yapı ve Kredi Bankası Yayını, Haziran 1991.

yaygınlaşması, kredi kartının bu foksiyonunun son derece gelişmesine neden olmuştur. Örneğin; Pamukbank'ın bu fasıldaki riski 3-4 Trilyon lira arasında değişmektedir.¹⁴

Kredi kartının daha iyi anlaşılması açısından, belli başlı özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- Kredi kartı; hamiline, kredi kartı kabul eden işyerlerinde, nakit ödemeksizin mal ve hizmet alma imkanı sağlar. Bu kredi kartının alışveriş fonksiyonunu ifade eder. Günümüzde kredi kartları ve kredi kartı kabul eden işyerleri yaygınlaştığı için, kartın, bu fonksiyonu da gelişmiştir. Günümüzde nakit para ödmeden; uçak bileti almak, 5 yıldızlı bir otelde konaklamak, restoranda yemek yemek ve giysi satın almak çok doğal bir davranış biçimi olmuştur.

- Kredi kartlarının en önemli fonksiyonlarından biri, Kredi fonksiyonudur. Fakat bu kredi, sadece saygınlık anlamında bir kredi değil, gerçek anlamda bir kredidir.

Kredi kart hamili kendisine tanımlanan limit dahilinde, nakit çekme imkanına sahiptir. Eğer kart hamiline 250 milyon TL. limit tanınmış ise kart hamili (kartı aldığı) banka şubesine girerek kendisine kart hesabından 250 milyon TL. ödenmesini talep edebilir. (Tabi limiti boş ise) veya (günlük çekme limitlerine riayet ederek) ATM'lerden nakit çekebilir.

¹⁴ Pamukbank Genel Müdürlüğü.

Bir diğer nakit çekme imkanı da şöyle gelişmektedir. Kart hamili, kredi kartı ile satın aldığı mal ve hizmetin tamamını kendisine gönderilen ekstrede belirtilen son ödeme gününde ödemek durumundadır. Fakat bu zorunluluk değildir. Öderse problem yoktur. Veya alışveriş tutarının belli bir miktarını (şu an bankalara göre % 15 ile % 20 arasında değişmektedir) ödeyerek, kalan miktarı zaman dilimine yayabilmektedir. Bu ödenmeyen kısma faiz tahakkuk edeceği tabiidir. İşte bu taksitlendirilen kısım da bir nevi nakit kredi demektir.

- Kredi kartı kabul eden işletmeler, ellerindeki satış belgeleri toplamından (Banka ile veya kart organizatörü ile anlaştığı) belli bir komisyonu düşükten sonra, kalan tutarı kredi kartı kurumları veya bankalardan tahsil edebilirler.

1. 5. 3. 2. CARİ HESAP KREDİLERİ

Çekli Cari Hesap Kredileri, banka ile müşteri arasında yapılan anlaşmaya bağlı olarak müşterilerin cari hesaplarına çek keşide ederek veya nakit çekerek borçlandırılmasıdır.¹⁵

Günümüzde Pamukbank'ın "Açık Hesap" adı altında yaptığı uygulama, cari hesap kredilerine güzel bir örnektir.¹⁶

¹⁵ Bkz. Yrd. Doç.Dr. Arzu İMREN "Tüketici Kredileri" S.27.

¹⁶ Pamukbank Genel Müdürlüğü, Bireysel Bankacılık Bölümü.

Müşterinin şube nezdinde açılan bir tasarruf hesabına, belli limite kadar (-) ye dönme olanağı tanımlanmaktadır. Birey de, bu limit dahilinde borçlanabilmekte ve hesap (-) ye dönmektedir. Birey hesaba para yatırdığında ise, borç bakiyesi düşmekte veya hesap (+) ya geçmektedir. Pamukbank'taki uygulamada; 3 ayda bir faiz tahakkuku yapılmakta ve en azından 3 ayda bir açık hesabın sıfırlanması arzu edilmektedir.

1.6. TÜKETİM KREDİLERİNİN YARAR VE

SAKINCALARI

Tüketim kredilerinin yarar ve sakıncasını, taraflarına göre incelemek gerekmektedir. Tüketim Kredisinde; tüketiciler, üretici ve satıcılar ve Bankalar taraf olarak bulunmaktadır.

1. 6. 1. TÜKETİCİ AÇISINDAN TÜKETİM KREDİSİNİN

YARAR VE SAKINCASI

Tüketim Kredisi; bireye, kendi kaynakları ile edinemeyeceği mal veya hizmetten bir an önce yararlanmasını sağlamaktadır. Ayrıca, tüketim kredisi sayesinde fona kavuşan birey, peşin para ile mal almak avantajından yararlanarak, piyasadaki vade farkından kurtulur.

Yine tüketim kredisi sayesinde fona kavuşan birey, bir kısım firmaların peşin alışlarda uyguladığı iskonto'dan faydalanabilir.

Tüketim kredisi bazı durumlarda, bireylerin vergi yükünü de hafifletmektedir. Örneğin, ülkemizde tüketim kredisi sayesinde peşin araba alanlar, Tüketim kredisi kullanmadan oto bayi veya pazarlama şirketlerinden vadeli araba alanlara göre daha az KDV ve Ek Taşıt Alım Vergisi ödemektedirler. Çünkü bayi ve pazarlama şirketleri; anılan vergileri, arabanın peşinat + taksit tutarları toplamı üzerinden kesmek zorundadırlar.

Ayrıca, tüketim kredisinin bir diğer yararı da; talep sayesinde malın üretimini teşvik ederek, (artan arza bağlı olarak) bir çok bireyin o mala sahip olmasını sağlamak ve refah seviyesini yükseltmektir.

Bu olumlu yanlarına karşın tüketim kredilerinin bireylere olumsuz etkileri de olmaktadır.

En başta bireyin tüketim meylini ve hırsını arttırarak bireyin aşırıya kaçmasına neden olmasıdır. Şöyleki; bireyler, artan tüketim eğilimlerini, tüketim kredileri ile giderebileceklerini düşünerek, mali olanakları üzerinde tüketim yapabilir ve gereksiz aşırı borç yükü altına girebilirler. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde eğitim seviyesinin düşük oluşu ve sürekli refah arayışı, bu konudaki endişeleri haklı çıkarmaktadır.

Ayrıca bireyin tüketim kredisi yolu ile gelecekteki tasarruflarını bugünden harcaması, gelecekteki olumsuzluklar karşısında likit kalmasını engellemektedir.

Bireyler tüketim kredisi kullanırken bilinçli ve sağduyulu davranmalıdır. Bazen bir alışveriş merkezinin uyguladığı taksitli satışlardaki vade farkı, banka tüketim kredisinden avantajlı olabilir. Birey, önyargılı hareket edip o mal veya hizmeti banka tüketim kredisi yolu ile almamalı, günün koşullarına göre rasyonel davranmalıdır.

1. 6. 2. ÜRETİCİ VE SATICI AÇISINDAN TÜKETİM KREDİSİNİN YARAR VE SAKINICALARI

Tüketim kredisinin üretici ve satıcı açısından en büyük yararı (talep sayesinde) mal ve hizmet satışını arttırmasıdır. Bu talebin zaman zaman fiyatlar genel seviyesini yukarı çektiği ve kâr marjını arttırdığı da bilinmektedir.

Ayrıca, peşin satışlarda kâr marjının düşük olduğu durumlarda, kredili satışlara uygulanan vade farkı, satıcının kâr marjını yükselterek, satıcı firmaya ek bir kâr sağlayabilir. Ancak, bu yöntemin zararında vardır. Çünkü satıştan doğan (alacağın tahsil edilememesi) gibi riskler üstlenilmekte ve alacak yükü altına girilmektedir. Bu riskleri izlemek ise ilave bir maliyet demektir.

Yine satıcının portföyünde biriken alacak senetleri, firmanın ilave fon gereksinimine neden olabilir ve bazen bu fonu temin etmenin maliyeti de yüksek olabilir.

1. 6. 3. BANKALAR AÇISINDAN TÜKETİM KREDİLERİNİN YARAR VE SAKINICALARI

Tüketim kredileri, bankaların ellerindeki fonların değerlendirilmesini sağlayan önemli enstrümanlardandır. Tüketim kredilerinde faiz pazarlığı olmadığı için, bankalar açısından kar marjı yüksektir. Çünkü tüketim kredilerinde faiz genelde tek taraflı belirlenip deklere edilmektedir.

Bankalar tüketim kredileri sayesinde riski yayarak, sağlam ve yaygın bir kredi portföyüne kavuşmaktadırlar.

Yine tüketim kredileri aylık eşit taksitlerle geri ödendiği için “Seyyal” dir ve bankaların fon yönetimini kolaylaştırmaktadır.

Ayrıca bankalar tüketim kredileri sayesinde yeni bir çok müşteri kazanmaktadırlar. Bireysel bankacılığın gittikçe önem kazandığı ve kurumsal düzeyde rekabetin son derece yoğunlaştığı günümüzde, bireylerin banka ile tanışması ve dost olması son derece önemlidir. Tüketim kredileri bir yandan bu tanışmaya vesile olmaktadır.

Buna karşın tüketim kredilerinin bankalar açısından sakıncalı yanları da vardır. Öncelikle birey sayısının çok fazla olması ve rakamların genelde küçük olması, operasyon yükünü ve maliyeti arttırmaktadır.

Bireysel bankacılıktaki gelişmeye paralel olarak ürün çeşidi artmaktadır. Rekabetin yoğunlaşması; ürün tanıtım giderlerinin artması ve kâr marjlarının daralmasına neden olmaktadır. Ayrıca, rekabetin yoğunlaşması; müşteri seçiminde de taaviz verilmesine neden olmakta, bu ise kanuni takip rakamlarını arttırmaktadır.

1. 7. ÜLKEMİZDE TÜKETİM KREDİLERİNİN GELİŞİMİ

1968 yılından itibaren özellikle kalkınma planlarında tüketim kredilerine gereksinim duyulduğu ve T.C. Merkez Bankası'nın bu konuda sorumlu olacağı belirtilmiştir.¹⁷

¹⁷ Ertuna Özer, “Türkiye’de Tüketici Kredilerinin Bugünkü Durumu ve Öneriler”

Buna karşın bu konuda somut gelişme sağlanamamıştır. Hatta radikal değişikliklerin gerçekleştiği 1980 yılında dahi bu konuda herhangi bir çalışma yapılamamıştır. Belki de bunun nedeni, ülkemizin gerek ekonomik gerekse bilinç düzeyi olarak bu tür kredilere hazır olmamasıydı. Hem arz eden hem talep eden açısından sessizlik hakim sürüyordu.

1980 yılından itibaren, 24 Ocak 1980 kararları ile birlikte, ülkemiz ekonomik yapısında köklü değişiklikler meydana gelmeye başlamıştır. Bu köklü değişiklikler doğal olarak ekonominin can damarı olan bankacılık kesimini de etkilemiştir.

1980 öncesinde mevduata bankalar tarafından enflasyon oranı altında faiz oranı uygulanmakta idi. Buna karşın, kredi faiz oranları mevduat faizinin yaklaşık % 70 fazlası seviyelerinde idi.¹⁸

Bununla beraber kredi faiz oranları yinede enflasyon oranının % 20 - % 30 altında idi. Bu durumda hem bankalar hem de kredi kullanan kârlı durumda idi.

1980 sonrası dönemde uygulanan serbest faiz politikası, bankalardaki mevduat maliyetinin, dolayısı ile kredi faizlerinin yükselmesine neden oldu. Bu ise sanayici ve tüccar tarafından kredi kullanım talebinin azalması demektir.

TCMB'sı mevduata uygulanan üst tavanı belirliyor ve bu tavanın açılmasını engelliyordu. 17 Ekim 1988 tarihli TC Merkez Bankası kararı ile mevduat faizleri üzerinde o güne kadar var olan TCMB denetimi kaldırılmıştır.¹⁹

¹⁸ Yrd.Doç.Dr. Arzu İmren "Tüketici Kredileri"

¹⁹ Tuzcu, Muzaffer ; "Tüketici Kredileri" Dünya Gazetesi, 7.9.91

Bu ise mevduat faiz oranlarının % 90 lar seviyesine çıkararak (Enflasyon üzerinde) reel faiz verilmesine neden oldu. Yukarıda belirtilen bu durum kaynak maliyetinin yükselmesine dolayısı ile kredi faizlerinin artmasına neden oldu. Kredi faiz oranları arttıkça kullanıcıların kredi kullanmaktan kaçınması ve kullandıkları kredileri geri ödemesi gayet doğaldır.

İşte bu noktada bankaların ellerinde fonlar birikmeye başladı. Bir yandan yüksek maliyetli fonlar, bir yandan bu fonları tüccar, sanayici ve esnafa satamamak, bankaları yeni arayışlara itti. İşte tüketim kredileri (1988 yılının 2. yarısında) böyle bir ortamda doğdu.

Tüketim kredileri özellikle ülke çapında örgütlenmiş ve geniş şube ağına sahip (Yapı Kredi Bankası, Pamukbank, İş Bankası gibi) bankalarca uygulanmıştır. Böylece daha önceleri üreticilerin finansmanına yönelik çalışan bankalar, artık tüketicileri de finanse etmeye başlamışlardır.

Başlangıçta 1-2 banka "Tüketim Kredileri" ne sıcak bakarken yıl arttıkça banka sayısı ve kredi kullanım sayısı artmıştır. 1989 yılı sonu itibari ile tüketim kredisi kullananların sayısı 200.000 civarında iken 1992 sonu itibari ile 1.700.000'ler seviyesine çıkmıştır.²⁰

Yine aynı dönemde ise bu tür kredi veren banka sayısı ise 19'a çıkmıştır. Bu bankalar Akbank, Demirbank, Dışbank, Emlakbank, Esbank, Türk Ekonomi Bankası, Garanti Bankası, Halkbank, İş Bankası, Koçbank, Milli Aydın Bankası, Osmanlı Bankası, Pamukbank, Şekerbank, T.Ticaret, Tarişbank, Ziraat Bankası, Vakıfbank, Yapı ve Kredi Bankalarıdır.

²⁰ Yrd.Doç.Dr. Arzu İmren "Tüketici Kredileri"

Talepte yaşanan bu patlama karşısında kredi arz eden bankalarda tüketim kredilerine verdikleri önemi arttırmayı ve bu yönde organize olmaya başlamışlardır. Yine 1992 yılı sonuna gelindiğinde Türk Bankacılık sisteminde kullanılan toplam krediler payı % 11,3'e çıkmıştır.²¹

1993 yılı sonuna kadar artarak devam eden tüketim kredileri talep ve kullanımı, 1994 yılında para piyasalarında ve ekonomide yaşanan kriz nedeni ile 1994 yılını durgun geçirmiş, 1995 yılı başından itibaren yine artış trendi izlemeye başlamıştır.

²¹ Kaynak, Türkiye Bankalar Birliği, Devlet İstatistik Enstitüsü.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜKETİM KREDİLERİNİN ETKİLERİ

2. GENEL AÇIKLAMA

Ülkemizde 1988 yılı 2. yarısından itibaren uygulanmaya başlanan ve gittikçe toplam krediler içindeki payı yükselen tüketim kredileri, ülke ekonomisi içerisinde önemli etkilere neden olmaktadır.

Örneğin; 1980 yılından itibaren canlanan otomotiv ve beyaz eşya sektörlerinde lokomotif görevi üstlenmiştir.

Tüketim kredileri iyi ve dengeli yönlendirildiğinde, ülke ekonomisinin büyümesine yardımcı olur.²² İyi yönlendirilmediği takdirde ise, olumsuz etkileri olur. Örneğin; Tüketim kredilerindeki aşırı yükselme, tüketim maddelerine olan talebi, dolayısı ile bu maddelerin fiyatlarının yükselmesine neden olabilir. Veya tüketim kredilerindeki aşırı daralma, arz fazlasına, bu da eksik istihdama neden olabilir.

²² Bkz. İmren "Tüketici Kredileri" S.39

Bu etkileri, aşağıdaki açıklamalarda belirtildiği gibi özetlemek mümkündür.

2. 1. TÜKETİM KREDİLERİNİN ULUSAL EKONOMİYE ETKİLERİ

Gittikçe artan hacimde devam eden ve Bankacılık sisteminde önemli bir yer edinen tüketim kredilerinin ulusal ekonomiye muhtelif etkileri vardır.

Bankalar uyguladıkları tüketim kredisi politikaları ile ulusal ekonomideki gelişmeleri etkileyebilirler. Bankalar durgunluğa girmiş sektörleri canlandırmak için o sektörlerin mal ve hizmetlerinin alımına yönelik tüketim kredilerini teşvik edebilirler veya daraltabilirler.

Örneğin, teşvik etmek için o sektör mal veya hizmetine yönelik tüketim kredilerinde düşük faiz ve uzun vade politikası izleyebilirler. Bu politika toplam talebi uyaracağı için; ülke ekonomisinde üretim ve istihdam olumlu yönde gelişir.

Tüketim kredilerinin ulusal ekonomiye etkilerini aşağıdaki başlıklar altında inceleyebiliriz:

2. 1. 1- Tüketim Kredilerinin Talep zerindeki Etkisi

2. 1. 1. 1- Tüketim Malları zerindeki Etkisi

2. 1. 1. 2- Dolaylı Talep Etkisi

2. 1. 2- Tüketim Kredilerinin retim ve İstihdamı zerindeki Etkisi

2. 1. 2. 1- Tüketim Kredilerinin retim ve İstihdama Doğrudan

Etkisi

2. 1. 2. 2- Tüketim Kredilerinin Üretim ve İstihdama Dolaylı Etkisi

2. 1. 3- Dış Ekonomik Büyüklüklere Etkisi

2. 1. 3. 1- Tüketim Kredilerinin İhracat Üzerindeki Etkisi

2. 1. 3. 2- Tüketim Kredilerinin İthalat Üzerindeki Etkisi

2. 1. 3. 2- Tüketim Kredilerinin Yabancı Sermaye Üzerindeki Etkisi

2. 1. 4- Fiyatlar Genel Düzeyi Üzerindeki Etkisi

2. 1. 1. TÜKETİM KREDİLERİNİN TALEP ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Tüketim kredilerindeki artışın ilk etkisi, mal ve hizmet talebini arttırmasıdır. Bu direkt etki yanında; tüketim kredileri, ara ve yatırım malları sayesinde dolaylı olarak da talepte etkiler yapmaktadır.

2. 1. 1. 1. TÜKETİM KREDİLERİNİN TÜKETİM MALLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Talebi doğuran önemli faktörlerden biride gelirdir. Diğer bir deyimle, bireyin gelirden tüketim için ayırdığı miktardır. Gelir arttıkça tüketime ayrılan

kısmın da arttığı²³ dolayısı ile bunun da talebi olumlu yönde etkilediği bilinen bir gerçektir.

Esasında, tüketim kredilerini talep etmenin gereği de, gelirin yetmediği bir ortamda, (borçlanma yolu ile) gelir temin ederek ihtiyaç duyulan mal ve hizmeti satın almaktır. Normal şartlar altında tasarruf amacı ile tüketim kredisi kullanmak pek rasyonel değildir. Bu nedenle tüketim kredisi yolu ile sağlanan gelir artışının tamamının tüketim yolu ile mal ve hizmet satın alınmasına harcanacağını söylemek mümkündür.

Gelir = Tüketim + Tasarruf fonksiyonu bilindiğine göre, tüketim kredisi yolu ile sağlanan gelir artışında, tasarruftaki artışın sabit kalacağı düşünülürse, gelir artışının tamamı tüketime gidecek demektir.

Gelirdeki artış = Tüketimdeki artış

Bu da dolayısı ile talepte artış demektir.

Gelirdeki artış = Tüketimdeki artış = Talepteki artış

Netice olarak, ilk etapta tüketim kredisi tutarı kadar, tüketim malları talebinde artış meydana geleceğini söylemek mümkündür.

Tüketim malları üzerindeki talep artışı (arzın sınırlı olduğu bir ortamda) başlangıçta fiyatların yükselmesine ve üretici ve satılıcar açısından kar'ların yükselmesine neden olmaktadır. Bu durum ise piyasaya yeni üreticilerin girmesine ve belli bir süre sonra (normal şartlar altında) fiyatların dengede oluşmasına neden olur.

²³ Bkz. Han, "İktisada Giriş" S.181

Sonuç olarak; tüketim kredileri, tüketim mallarına olan talebi arttırmakta bu ise üretimi teşvik etmektedir.

2. 1. 1. 2. TÜKETİM KREDİLERİNİN DOLAYLI

TALEP ETKİSİ

Yukarıda belirtildiği gibi, tüketim kredilerindeki artış, ilk etapta tüketim mallarına olan talebi artırır. Bu ise arzı dolayısı ile üretimi uyaracaktır. Bu da (ara mallar sayesinde) bağlantılı sektörleri uyararak ara mallara olan talebi arttıracaktır.

Tüketim kredileri, dolaylı olarak yatırım mallarına olan talebi de olumlu yönde etkiler. Tabii bu kapasite ile de ilgilidir. Tüketim malları üretimi yapan sektörde eksik kapasite kullanılıyor ise, öncelikle bu eksik kapasite harekete geçirilerek, dolduktan sonra yeni yatırımlar gündeme gelecek, bu ise yatırım mallarına olan talebi arttıracaktır.

Özellikle ekonominin canlanma dönemlerinde belli miktarda stok ile çalışma gereği vardır. Esasında işletmelerin stok ile çalıştığı da bilinmektedir. Tüketim mallarına talebin yoğunlaştığı dönemlerde stokların eriyeceği, belli stokla çalışma zorunluluğunun ise, ilave üretim yapma gereğini doğurduğu, bu üretimin ise, kapasite ve yeni yatırım ile bağlantılı olduğu açıktır.

Sonuç olarak Tüketim kredileri dolaylı talep etkisi ile yatırım mallarına olan talebi de arttırmaktadır.

2. 1. 2. TÜKETİM KREDİLERİNİN ÜRETİM VE İSTİHDAM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Tüketim kredileri, mal ve hizmete olan talebin artmasına neden olmaktadır. Bu talep ilk etapta (mevcut stoklara rağmen) üretimi teşvik etmektedir. Üretimin teşvik edilmesi ise istihdamı olumlu yönde etkilemektedir.

Talebin bu ilk direkt etkisi sonucu tüketim ve üretimdeki canlanma, ara mallar sayesinde yatırım mallarına olan talebi de olumlu yönde etkilemektedir.

2. 1. 2. 1. TÜKETİM KREDİLERİNİN ÜRETİM VE İSTİHDAMA DOĞRUDAN ETKİSİ

Tüketim kredilerinin üretici ve satıcı açısından en büyük yararı, ekonomideki mal ve hizmet üretimi ve satışını arttırmasıdır. Zira tüketim kredisi ile mal ve hizmet satın alma olanağı sağlayan bireyin mal ve hizmete olan talebi artacaktır. Bu ise satışların yükselmesi demektir.²⁴

Satışların yükselmesi ise üretimin artması demektir. Tabii bu arzın (üretimin) sınırlı olmadığı bir piyasada geçerlidir. Arz sınırlı ise, üretim yerine, talep nedeni ile fiyatlar artar. Bu ise arzu edilen bir durum değildir.

²⁴ Bkz. İmren "Tüketici Kredileri" S.49.

Arzu edilen, talep nedeni ile üretimin artmasıdır. Talebin yoğunlaşması, o piyasaya yeni müteşebbislerin girmesine, yeni iş alanlarının açılmasına da neden olur. Talep karşısında yeni üretim alanlarının devreye girmesi zaman alacağından bu arada (talep nedeni ile) fiyatlar genel seviyesinin bir miktar yükselmesi de doğaldır. Bu yatırımları daha da teşvik eder.²⁵

Nitekim 1988 yılından itibaren uygulanan tüketim kredileri sayesinde, 1988 - 1994 yılları arasında beyaz eşya ve otomotiv sektöründe yaşanan canlılık ve yeni alınan yatırım kararları bilinmektedir.²⁶

Sabancı gurubu "Toyota" marka, mermerler gurubu ise "Mazda" marka otomobillerin ülkemizde üretilmesi konusundaki kararlarını, tüketim kredilerinin en yoğun olduğu 1990 - 1994 yıllar arasında almışlardır.

Bu yıllarda yükselen bir seyir izleyen tüketim kredileri talebi, özellikle beyaz eşya ve otomotiv sektöründe büyük canlılığa neden olmuş, hatta bu sektörleri lokomotif sektör haline getirmiştir.

Bu ise tüketim kredilerinin üretim ve istihdama direkt olarak etkisini açık olarak göstermektedir.

²⁵ Bkz. Han "İktisada Giriş 1 - 2"

²⁶ Toyotasa ve Mermerler A.Ş. Genel Müdürlüğü (Toyota-Mazda)

2. 1. 2. 2. TÜKETİM KREDİLERİNİN ÜRETİM VE İSTİHDAMA

DOLAYLI ETKİSİ

2. 1. 1. 2. bölümünde belirtildiği gibi, tüketim mallarına olan talebin artması, ara mallar sayesinde bağlantılı sektörleri de uyaracaktır. Otomobil örneğinde olduğu gibi, oto lastiği, jant, akü vs. üretimi ve dolayısı ile istihdam olanağı artacaktır.

Ara mallara olan talebin artması (lastik fabrikası gibi) yatırım mallarına olan talebi, doyusu ile üretim ve istihdamı olumlu yönde etkileyecektir.

Netice olarak; tüketim kredilerinin dolaylı etkileri sayesinde, ülke üretim ve istihdamında olumlu gelişmeler olmaktadır.

Hatta bir ülkede çıkan ekonomik krizleri aşmak için, tüketim kredileri bazan anahtar rolü oynamaktadır.²⁷

2. 1. 3. TÜKETİM KREDİLERİNİN DIŞ EKONOMİK BÜYÜKLÜKLERE ETKİSİ

Doğaldırki ülke ekonomisini dünya ekonomisinden soyutlamaya olanak yoktur. En güçlü ülkeler bile ekonomik açıdan birbirine bağlı ve etkileşim içindedirler.

²⁷ Bkz. İmren "Tüketici Kredileri" s.40.

Dışa açık bir ekonomide, ekonomi politikasının temel amaçları; para değerinin istikrarı, yüksek bir istihdam düzeyi, büyüme ve dış ekonomik dengedir.²⁸

Amaçlar böylesine ülke menfaatine olunca içine kapanık ve dış ticareti olmayan bir ülke düşünmek mümkün değildir.

Tüketim malları talebinin arzı aşması durumunda; fiyat yükselişi ve paranın değer kaybını önlemek için, ithalatı teşvik etmek, fiyat istikrarı bakımından gerekli olabilir. Bu ekonomik gerçek var olduğuna göre, muhakkak ki tüketim kredilerinin dış ekonomik büyüklüklere muhtelif etkileri olacaktır.

2. 1. 3. 1. TÜKETİM KREDİLERİNİN İHRACAT ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Tüketim kredileri, başlangıçta tüketim mallarına olan talebin artmasına, ara mallar sayesinde ise diğer sektörlerde canlanmaya ve yatırım mallarına olan talebin artması sayesinde ise ülke ekonomisinde bir canlılığa neden olmakta idi.

Arzın talebi (stoklara rağmen) her zaman karşılayamaması veya yatırım mallarının hemen üretime sokulamaması, fiyatların yükselmesine neden olmakta idi. Bu durum esasında ekonomide canlanma açısından iyi bir durumdur. Fakat; doğaldır ki, ülke içerisinde fiyatların uygun olduğu bir

²⁸ Bkz. Han, "İktisada Giriş 2" S.149.

ortamda ihracat cazip olmamakta ve olumsuz etkilenmektedir. İhracatçı, fiyatlar ülke içinde uygun iken ihracatı zorlamakta ve mallarını iç piyasada satmayı arzu etmektedir.

Sonuç olarak; tüketim kredilerinin ihracat üzerindeki ilk etkisi olumsuzdur denilebilir.

2. 1. 3. 2. TÜKETİM KREDİLERİNİN İTHALAT ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

2. 1. 3. 1. Bölümünde izah edildiği gibi; tüketim kredilerinin de etkisi ile, ülke içinde fiyatların uygun olması veya yükselme trendinde olması, en azından piyasada talebin var olması, ithalatı olumlu yönde etkilemektedir.

Mevcut stoklara karşın arzın her zaman talebi karşılayamaması veya yatırım mallarının hemen üretime sokulamaması, (talep nedeni ile) fiyatların yükselmesine neden olabilir. Bu durum ise ithalatı cazip kılabilir.

Bazı durumlarda da talep ile arz arasındaki fark nedeni ile fiyatlarda oluşabilecek yükselmeyi engellemek için (ekonominin kendi kuralları dışında da) politik bir kararla ithalat yolu seçilebilir.

Netice olarak; Yukarıdaki açıklamalar ışığında, tüketim kredilerinin ithalatı olumlu yönde etkilediğini söylemek mümkündür.

Nitekim; 1988 - 1994 yılları arasında, ithalat ve ihracat rakamları arasındaki farkın ithalat lehine gittikçe açıldığı aşağıdaki tablodan görülmektedir.²⁹

(Rakamlar Milyar Dolar Olarak Okunacaktır.)

Yıl	İhracat	İthalat		Fark	Karşılama Oranı (%)
1988	11.6	14.3	-	2.7	81.12
1989	11.6	15.8	-	4.2	73.42
1990	12.9	22.3	-	9.4	57.8
1991	13.6	21.0	-	7.4	64.7
1992	14.7	22.9	-	8.2	64.2
1993	15.3	29.4	-	14.1	52.0
1994	18.1	23.3	-	5.2	77.68

Tablonun tetkiğinden görüleceği gibi 1988 yılında ihracatın ithalatı karşılama oranı % 81.12 iken, bu fark yıllar geçtikçe gittikçe açılmış ve tüketim kredilerini kullanımının doruğa çıktığı 1993 yılında % 52'ye düşmüştür.

²⁹ D.İ.E. "Haber Bülteni" 15.02.1996 tarihli.

Doğaldır ki ithalat ve ihracat arasındaki farkın tüketim kredileri nedeni ile açıldığını söylemek mümkün değildir. Fakat; tüketim kredileri uygulamasının 1988 yılında başladığı ve 1993 yılında kullandırımın doruğa çıktığı hususları göz önüne alındığında, yukarıdaki açıklamalarımıza paralel bir gelişmenin olduğunu göstermesi bakımından tablo ilginçtir.

2. 1. 3. 3. TÜKETİM KREDİLERİNİN YABANCI SERMAYE ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Ülke ekonomisinde talebin, dolayısı ile canlılığın olması, yabancı sermaye girişi açısından olumlu bir durumdur ve yabancı sermaye girişimi teşvik eder.

Bir ülkeye yabancı sermaye; politik nedenler, ülke potansiyeli ve istikrarı, pazar payını büyütme v.s. nedenler yanında esas olarak kâr etmek gayesi ile gelir.

Normal şartlar altında kâr ile talep arasında ise çok sıkı bir bağ vardır. Talebin var olması kâr'ı genelde olumlu yönde etkiler.

Tüketim kredileri gerek direkt olarak, gerekse dolaylı etkiler yolu ile tüketim ve yatırım malı talebini olumlu yönde etkilemektedir. Bu durum ise, Yabancı sermayenin yatırım kararlarını olumlu yönde etkileyen bir husustur. 1988 - 1994 yılları arasında fiili Yabancı sermaye giriş rakamları aşağıda belirtilmiştir. (Kaynak - YASED)

Not : Rakamlar milyon \$ olarak okunacaktır.

Yıl	Fiili Giriş
1988	448
1989	855
1990	1.005
1991	1.041
1992	1.242
1993	1.016
1994	830
1995	1.250

Doğaldır ki tüketim kredileri ile tabloda belirtilen yabancı sermaye giriş rakamları arasında direkt bir ilişki kurmak uygun değildir. Fakat; Tüketim kredilerinin 1988 yılı 2.yarisından sonra uygulamaya başlandığı ve artarak devam ettiği, 1994 yılında yaşanan ekonomik krize bağlı olarak bir duraksama devri yaşadığı, 1995 yılı başından itibaren yeniden canlanmaya başladığı bilindiği için, tablodaki rakamlarla tüketim kredisi rakamları gelişimi arasındaki paralelliğin vurgulanması açısından tablonun belirtilmesinde yarar görülmüştür.

Not: Tüketim kredilerinde yıllar itibarı ile yaşanan gelişmeler, çalışmamızın 3. 5- Tüketim Kredileri Arz ve Talebindeki Değişmelerin Diğer Etkileri bölümünde detaylı olarak verilmiştir.

2. 1. 4. TÜKETİM KREDİLERİNİN FİYATLAR GENEL DÜZEYİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Önceki açıklamalarda tüketim kredilerinin toplam talebi arttırdığını, toplam talebin ise arzı (üretimi) uyardığını belirtmiştik. Uyarılan üretim, talebe cevap verebiliyorsa problem yoktur. Cevap veremiyorsa enflasyona neden olur. Çünkü talep fiyatlar genel düzeyinin yükselmesine neden olacaktır. Kısa dönemde talep dolayısıyla (tüketimdeki artış sonucu) ulusal ekonomide fiyatlar genel seviyesi artsa bile, uzun dönemde bu durum arzın elastikiyetine büyük ölçüde bağlıdır.

Çünkü mal ve hizmet elastik ise, yeni üretim alanları ve arz ile enflasyon dengelenecektir. Ancak mal ve hizmetin arzı elastik değilse, yani diğer bir deyimle mal ve hizmetin talebinde yaşanan artış, aynı anda bir üretim artışı doğurmuyorsa, mal ve hizmetin fiyatı artarak enflasyon yaşanır.

Ülke ekonomisinde “Atıl Kapasite”nin varlığı, (talep artışı karşısında) enflasyonu engelleyebilir.³⁰

Diğer bir deyimle, tam kapasite ile çalışmayan bir ekonomik faaliyet alanında üretilen bir mala olan talep artışı, beraberinde üretim artışı, dolayısı ile istihdam getirerek ekonomide büyümeye neden olur.

³⁰ Bkz. İmren “Tüketici Kredileri” S.40.

Yukarıdaki açıklamalar göz önüne alındığında, şu sorular akla gelmektedir. Tüketim kredileri enflasyona mı neden olmaktadır, yoksa ekonomide düzenleyici bir rol mü oynamaktadır?

İktisat ve para politikalarının amacı ülke ve birey refahıdır. Kamu otoritelerince (piyasa mekanizması içinde) tüketim kredileri iyi yönlendirildiğinde, sonuçta ülke ekonomisine refah ve mutluluk yolunda katkı sağlayacağı bir gerçektir.

2.2. TÜKETİM KREDİLERİNİN TÜKETİCİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Tüketim eğilimi, bireylerin hayata ve geleceğe bakış açılarının bir sonucudur. Ülkemizde 1988 yılından itibaren uygulanmaya başlayan tüketim kredileri sayesinde, farklı gelir gruplarına mensup bireyler, iyi ve güzel yaşamayı fark edip, refah içinde yaşamayı artık gelecek yıllara ertelemekten kurtuldular.

Tüketim kredileri, bireyin kendi birikimleri ile yararlanmayacağı mal ve hizmetlere bir an önce kavuşmasını sağladı ve ihtiyaçların giderilmesi bireylere haz ve mutluluk vereceğinden³¹ bireylerin mutluluğu arttı.

Tüketim kredileri sayesinde bireyler, mal ve hizmete ilerki günlerde gelebilecek fiyat artışlarından kurtulmuş oldular. Özellikle enflasyon oranının yükselme aşamasında olduğu dönemlerde bu husus önemlidir.

³¹ Bkz. "İktisada Giriş 1" S.61.

Yine bireyler bu krediler sayesinde, beğendiği mal ve hizmete bir an önce kavuştuğu için o mal ve hizmetin yok olması kendisini etkilemeyecektir. Örneğin; birey beğendiği ve arzuladığı (0) Km 1995 Model NISSAN Otomobili 1996 yılında bulamayabilir.

1.sınıf bir tatil köyünde dinlenmeyi arzu ediyor ve tatil için gereken fonu Ocak/96 yılında birikimleri ile sağlayabiliyorsa, bu ihtiyacı giderilmeyecek demektir. Oysa bu tür krediler ile Temmuz/95 ayında bu ihtiyacını giderebilir veya arzuladığı otomobile 95 yılında kavuşabilir.

Tüketim kredileri sayesinde bireyler, mal ve hizmeti peşin para ile alma avantajından yararlanabilirler. Vade farkı ödemezler. Hele vade farkı faiz oranı, tüketim kredileri faiz oranından ve eklerinden yüksek ise, tüketim kredisi kesin avantajlıdır.

Birde ülkemizde peşin satışlarda belli oranlarda iskonto yapıldığı da bir gerçektir.

Tüketim kredileri bazen vergi avantajıda sağlamaktadır. Oto alımı için gereken 100 milyon TL'yi bayii yerine tüketim kredisi yolu ile bankadan temin etmek, daha avantajlıdır. Çünkü bayii otomobil ile ilgili KDV ve ek taşıt alım vergisini, peşinat + taksitler toplamı üzerinden almak durumundadır. Tüketim kredilerinin talep yarattığı ve bu talebin arzı, dolayısı ile üretimi teşvik ettiği, rekabeti arttırdığı, bunun ise dönem dönem fiyatlar genel seviyesini etkilediği ve neticede genel refah seviyesinin yükseldiği de bilinmektedir.³² Bu olumlu hususlar yanında, bilinçli olarak alınmayan ve uygun yer ve zamanda kullanılmayan tüketim kredileri, bazen bireyin zararına olabilmektedir.

³² Bkz. "İktisada Giriş 1 ve 2"

Gelir ve giderine uygun olarak borçlanmayan bireyler, gelirin sabit olduğu bir ortamda, enflasyon veya hesapta olmayan harcamalar nedeni ile psikolojik ve ekonomik sıkıntıya girebilmektedir.

Ayrıca, tüketim kredilerinin, genel talep seviyesini yükselttiği ve arzın sınırlı olduğu ortamda, fiyatlar genel seviyesini yükselttiği de bilinmektedir. Bu durum ise bireylerin aleyhine bir durumdur.

2. 3. TÜKETİM KREDİLERİNİN BANKALAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Bireysel bankacılığın gelişimine paralel olarak, tüketim kredileri de günümüz bankacılığının vazgeçilmez bir enstrümanı olmuştur.

Hemen hemen her bankada bireysel bankacılık ve tüketim kredileri üzerine departmanlar oluşmuş ve gerek eleman gerekse teknolojik altyapı olarak bu yönde organize olmaya başlamışlardır.

Bu nedenle, tüketim kredilerinin bankalar üzerinde muhtelif etkileri vardır.

2. 3. 1. TÜKETİM KREDİLERİNİN BANKA MEVDUATI VE KREDİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Bireyler tüketim kredilerini, ihtiyaçlarını gidermek için kullanmaktadırlar. Bu ihtiyaçlar, dayanıklı - dayanıksız tüketim malları satın alınması yanında çeşitli (turizm, eğitim gibi) hizmetlerden yararlanmakta olabilmektedir.

Bankalarca tüketim kredisi kullandırıldığında, bireye vadesiz tasarruf hesabı açılmakta ve başlangıçtaki kredi rakamı bu hesaba geçirilmektedir. Bu haliyle, başlangıçta tüketim kredisi tutarı kadar vadesiz tasarruf mevduatı yaratılmakta denilebilir. Birey 2. aşamada bu parayı mal veya hizmeti satın aldığı satıcıya çek keşide ederek veya hesaplar arası virman yaptırarak veya nakit çekerek elden aktarmaktadır. Nakit ödemelerde satıcı bu parayı ya kasasında tutmakta ya da çalışmakta olduğu bankaya aktarmaktadır. Tüketim kredisi tutarı, satıcı tarafından nakit olarak bankaya yatırıldığında, yine tüketim kredisi tutarı kadar, mevduat yaratılmasına neden olmaktadır.

Tüketim kredisi tutarı çek keşide edilerek veya virman yolu ile de satıcının bankadaki vadesiz çekli mevduat hesabına aktarılabilir. İşte bu aşamada ise banka parası (kaydi para) devreye girmektedir.³³

Açıkça görüldüğü gibi bu son yolla, bankaya hiç nakit para girişi olmadığı halde, tüketim kredisi sayesinde, çekle dolaşıma girebilecek bir mevduat yaratılmış olmaktadır. Eğer bankaların bu şekilde mevduat yaratmakta bir sınırlama ile karşılaşmadıkları düşünülecek olursa, ekonomideki para hacminde sınırsız olarak artacağını kabul etmemiz gerekecektir.³⁴

Bu açıklamalar neticesi, asgari tüketim kredisi tutarı kadar banka mevduatının artacağını rahatlıkla söyleyebiliriz.

³³Bkz. Han "İktisada Giriş 2" S.37.

³⁴Bkz. Han "İktisada Giriş 2" S.38.

Tüketim kredileri sayesinde, banka kredi hacimlerinin de artacağı gayet tabiidir. Yıllar itibari ile toplam kredi hacmi içerisindeki tüketim kredilerinin payı aşağıda gösterilmiştir.³⁵

Not: Toplam Kredi rakamlarında, kalkınma ve yatırım bankalarının verdiği banka kredileri hariç tutulmuştur.

Yıl	Toplam Kredi (Milyar TL.)	Tüketim Kredisi (Milyar TL.)	Oranı (%)
1990	50.185	3.899	7.77
1991	76.938	7.457	9.69
1992	137.695	15.544	11.29
1993	266.772	45.435	17.03
1994	480.602	64.485	13.42
1995/8. Ay	848.880	81.996(6/95)	9.66

³⁵Devlet İstatistik Enstitüsü "İstatistik ve Yorumlar"

Dergisi Ekim/95 ve Türkiye Bankalar Birliği Genel

Sekreterliği "Tüketim Kredileri" Konsalide Raporları

Not: "Tüketim Kredisi" hanesinde belirtilen rakamlar, 1989 yılı baz alınmak üzere "yıl" hanesinde gösterilen yıla göre dönem içinde kullanılan toplam tüketim kredisi rakamlarını ifade etmektedir. Tablodaki rakamsal kıyaslama ve oranlar çok anlamlı olmamakla birlikte, yine de bir fikir vermesi açısından belirtilmiştir.

Tablonun tetkikinden görüleceği gibi, tüketim kredilerinin toplam krediler içerisindeki payı, yıllar itibarı ile gittikçe artmaktadır. 1994 yılındaki oransal azalma ise, 1994 yılında yaşanan ekonomik kriz nedeni ile kredi talep ve kullandırımındaki daralmadan kaynaklanmaktadır. Buna karşın önümüzdeki yıllarda tüketim kredisi oranının yine yükseleceği inancındayım. Nitekim Pamukbank'ın önümüzdeki hedefleri arasında % 50 oranında kurumsal kredi riski, % 50 bireysel kredi riski hedeflenmektedir.³⁶

Zira tüketim kredilerinin banka açısından birçok yararı vardır. Bireysel bankacılığın önemli olduğu günümüz bankacılığında, birey ile bankanın tanışması için "Tüketim Kredileri" önemli bir gerekçedir. Bu tanışmadan sonra bankalar bireye birçok hizmeti tanıtmakta ve sunmaktadır. Bankalar bu krediler sayesinde birçok yeni müşteri kazanmakta ve kredileri sağlam yerlere plase etmektedirler. Ayrıca riski dağıtmaktadırlar. Zira tüketim kredilerinde "Batmış Para" yok denecek düzeydedir.³⁷

Tüketim kredilerinde kanuni takibe intikal olsa dahi, alacak takip neticesi esas borçlu veya kefilden genellikle geri tahsis edilmektedir.

³⁶ Kaynak; Pamukbank Genel Müdürlüğü

³⁷ Kapital Dosya Nisan/94

Özellikle kaynakların k t olduğu ve enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde bankaların fon maliyeti de yükselmiştir. Fon maliyetinin yüksekliliği ise kredi talebini düşürmekte ve bankalarda fonların birikmesine neden olmaktadır. Bu fonlar ya düşük k r marĐı ile plase edilmekte veya biraz daha k r marĐı arttırılarak 2. ve 3. sınıf müşterilere pazarlanabilmektedir. Yani hem k r marĐı azalmakta, hem de risk artmaktadır. Tüketim kredilerinde ise bu durum tam tersidir. Yani hem k r marĐı yüksektir, hem de risk dağıtıldığı için, risk azdır.

Bankalarda kurumsal düzeydeki krediler genelde 1 aydan başlamak üzere 18 aya kadar vadeli verilmekte ve 3 ayda bir faiz tahakkuku yapılmaktadır.³⁸ Bazen verilen bir kredi 18 ay sonra bankaya ödenmektedir. Yani kredi donuk olabilmektedir. Oysa tüketim kredileri genelde aylık geri ödeme esasına dayandığı için dinamik, yani “Seyyal” dir. Tüketim kredilerini bankalar açısından cazip kılan diğer bir neden ise, pazarlığın olmamasıdır.

Tüketim kredilerinde faizin fiyatı genelde sabittir. Birey bazında farklı faiz uygulanmaz. Oysa kurumsal kredilerde firma bazında pazarlık vardır ve farklı faiz uygulanabilmektedir.

Bu olumlu husular yanında, tüketim kredilerinin de bankalar açısından sakıncalı yanları vardır. Birey adedi fazla olduğu ve rakamlar küçük olduğu için operasyon ve işgücü artmaktadır. 1 adet kurum terime 50 yada 100 adet birey ile ilgilenmek gerekmektedir. Kurumsal düzeydeki firma adedine göre birey adedi fazla olmakla beraber birçok bankanın “Bireysel Bankacılık Hizmetleri”nin önemini fark etmesi ve bu alana girmesi rekabeti arttırmakta ve

³⁸ 3182 Sayılı Bankalar Yasası

kâr marjını daraltmaktadır. Yine rekabetin yoğunlaşması hedef müşteri kitlesinde sapmalara neden olmakta, bu ise tüketim kredilerinin kanuni takibe intikalini arttırmaktadır.

2. 3. 2. TÜKETİM KREDİLERİNİN BANKALAR ÜZERİNDEKİ

DİĞER ETKİLERİ

- Ülkemizde tüketim kredileri gelişiminin belirtildi 1. 2. 1. bölümünde açıklandığı gibi, 1988 yılının 2. yarısında bankaların elinde birhayli fon birikmiş idi ve bankalar bu fonları (faizlerin de yüksekliği nedeni ile) sanayiciye satmakta zorlanıyor idi. İşte ülkemizde tüketim kredileri böyle bir ortamda doğdu ve likiditenin eritilmesinde yardımcı oldu.

Tüketim kredileri likiditenin eritilmesine mütakip yıllarda da yardımcı oldu ve bankaların verimlilikleri arttı. Çünkü atıl duran fon her zaman maliyet ve külfet demektir.

- Tüketim kredileri geri tahsilatı taksit esasına dayandığı veya kredi kartından yapılan nakit kullandırmalarda asgari meblağların geri ödenmesi zorunluluğu, bankaların fon yöntemine olumlu katkılar sağlamıştır. Gelişen bilgisayar sistemine bağlı olarak bankalar hangi tarihte ne kadar geriye kredi ödemesi yapılacağını görebilmektedir.

Bu sayede bankalar fon yöntemini daha sağlıklı yapmakta ve atıl fon tutmamaktadırlar. Veya geleceğe yönelik daha sağlıklı fonlama yapabilmektedir.

- Tüketim kredilerinde batık paranın yok denecek düzeyde olması³⁹ Bankaların aktif kalitesini olumlu yönde etkilemektedir. Bankaların aktif kalitesinin olumlu olması, karlılıklarını olumlu yönde etkilediği gibi, bu kalite tüketim kredisi faizleriine de yansiyarak sonuçta talep edenlerin de yararına olmaktadır.

Ayrıca; aktif kalitesinin iyi olması, uluslararası düzeyde de bankaların kredi değerliliğini olumlu yönde etkilemektedir. Bu olumlu etkileme sonucu, örneğin; daha ucuz maliyetli dış kaynak temini olanakları doğmakta, bu ise sonuçta sanayiciyi ve ülkenin çıkarlarını etkilemektedir.

- Tüketim kredilerinde faizler bankalar tarafından tek yönlü belirlenip deklere edildiği için, pazarlık yapılmamaktadır. Bu nedenle tüketim kredilerinde kâr marjı yüksektir ve bankalar için caziptir.

Sonuç olarak tüketim kredileri banka karlarını olumlu yönde etkilemektedir.

- Tüketim kredilerinde kâr marjlarının iyi olması ve diğer birçok nedenlerden dolayı bankalar arasında piyasadan daha fazla pay almak için yoğun rekabet yaşanmaktadır.

Bu rekabet kâr marjlarından fedakarlık gerektiriyor ise de, sonuçta hizmetlerin kalitesinin artması ve bireylere sunulan ürünlerin çeşitlenmesi bakımından son derece iyidir. Ülkemiz insanının çağın nimetlerinden bir an önce yararlanması için vesile olmaktadır.

³⁹ Kapital Dergisi, Nisan/94

Yaşanan rekabet ve sunulan bireysel enstrümanların çoğalması, bankaları yeni elektronik yatırımlara zorlamaktadır. Örneğin; kredi kartlarının yaygınlaşmasına paralel olarak, artık her köşe başında şubelerden bağımsız otomatik para çekme makinaları görüyoruz. Bu otomatik para çekme makinalarının (ki ayrı ayrı bankalar tarafından kurulmaktadır) ülke içinde birbirine entegre olmaları söz konusudur. Bu ise maliyeti yüksek teknolojik yatırım demektir.

Sonuçta tüketim kredileri bankaları maliyetli yatırımlar yapmaya zorluyor ise de, bu zaten gereken bir şey. Dünya bir yerlere giderken, ülkemiz bireylerini ve bankalarını bundan ayrı düşünmek çağdaş bir düşünce tarzı değildir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

5 NİSAN KARARLARININ TÜKETİM KREDİLERİ

ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

3. 1. FAİZ ORANLARINA ETKİSİ

5 Nisan 1994 istikrar tedbirleri, bankaların tüketim kredilerine uyguladıkları faiz oranlarında başlangıçta artışa neden oldu. Esasında Ocak/94 ayındaki döviz kurlarındaki ani artıştan sonra tüketim kredileri faiz oranları da yükseliş trendine girmiştir. 5 Nisan 1994 kararları ile doruğa ulaşan faiz oranlarına Eylül/94 ay'ı itibari ile inişe geçmiş ve Eylül/95'te kriz öncesi sayılara yaklaşmıştır.

Tüketim kredileri konusunda en etkin bankalardan biri olan Pamukbank'ın 6 ay vadede çeşitli tüketim kredilerine uyguladığı faiz oranları aşağıda belirtilmiştir.⁴⁰

⁴⁰ Kaynak; Pamukbank

Tüketim Kredisi Türü	31.12.94	5.4.94	30.9.94	30.9.95
İhtiyaç Kredisi	9	12	10.50	7.75
Kredi Kartı (Nak.Avans)	11.01	10.54	13.32	10.06
Maaş Avansı	9	9	9	8.75

Yine bir kısım bankaların 12 ay vadeli ihtiyaç kredilerine 31.12.1993-3 Temmuz 1994 - 16 Ekim 1994 ve 30 Eylül 1995 tarihi itibari ile 6 ay vadede uyguladıkları faiz oranları aşağıda belirtilmiştir.⁴¹

Banka	31.12.1993 (%)	3.7.1994 (%)	16.10.1994 (%)	30.9.1995 (%)
Emlak Bankası	7.25	10.99	7.25	7
Vakıfbank	5.95	11	7.50	8
Esbank	6.25	15	9	8
T.Ticaret	6	12	8	8
İş Bankası	6.5	10	7.5	7.10

Tabloların tetkikinden görüleceği gibi, 1993 yılında % 6 - % 7 seviyelerinde olan tüketim kredisi faiz oranları 05 Nisan 1994 kararları ve akabinde % 10'ların üzerine çıkmıştır. Doğaldır ki faiz oranlarının yüksek

⁴¹ Ekonomik Trend, 3 Temmuz 1994 S.20, 16 Ekim 1994 S.16.

olduğu bir ortamda talepte daralma olur. Nitekim 1994 yılı Nisan, Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında Tüketim kredilerine talep yok denecek düzeyde idi. Ekonomik istikrar tedbirleri paketinin de etkisi ile 1994 yılı Eylül ayından itibaren faizlerde bir düşüş süresince girilmiş olup, bu düşüşe bağlı olarak tüketim kredilerinde bir canlanma başlamıştır.

3. 2. TÜKETİM KREDİLERİ ARZINA ETKİSİ

5 Nisan 1994 İstikrar tedbirleri ile sıkı para politikası izlenmiştir. Ocak/94 krizini mütalip banka sistemine olan güvenin sarsılması, bankaları likit çalışmak zorunda bırakmıştır. Çünkü bankalar mudinin her an mevduatını çekme talebi ile karşı karşıya olma riskini taşıyordu. Ayrıca bu tarihlerde kamu adına TCMB'nin 1 gecelik borçlanma faiz oranını (yıllık) % 700 - 800'lerde oluşturması, bankaların mevcut fon fazlalarını kamuya ödünç vermelerine neden olmuştur. Bankalar zaten ortamın belirsizlik içerisinde olduğu bir dönemde bireylere vadeli fon arzetmek yerine daha yüksek faiz oranı ve 1 gün gibi kısa vade ile kamu'ya borç vermeyi tercih ettiler. Yani tüketim kredisi arzı yok denecek düzeyde idi.

Hatta Temmuz/94 ay'ı sonuna kadar Yapı Kredi, Akbank, Osmanlı Bankası gibi birçok bankada tüketim kredileri kapalı idi.⁴² 5 Nisan 1994 istikrar tedbirlerinin etkisi ile sistem yerine oturmaya başlamış ve Eylül/94 ayından itibaren bankalar (faiz oranlarını da aşağıya çekmeye başlayarak) bireylere fon arzetmeye başlamıştır.

⁴² Ekonomik Trend, 3 Temmuz 1995 s.20

3. 3. TÜKETİM KREDİSİ TALEBİNE ETKİSİ

Ocak/94 krizi ile birlikte tüketim kredileri faiz oranı yükselmeye başlamış ve 5 Nisan 1994 tedbirleri ile doruğa çıkmıştır. Faiz oranlarının aşırı yüksekliği doğal olarak tüketim kredisi talebini (0) noktasına yaklaştırmıştır.

Ayrıca bankaların, daha önce kullanılan ve halen ödemesi devam eden tüketim kredisi faiz oranlarını da yükseltmesi, talep edenler üzerinde olumsuz etki yapmış ve sisteme olan güveni sarsmıştır. Eylül/95 ayından itibaren talepte canlanma başlamış ve artış trendine girmiştir.

3. 4. TÜKETİM KREDİLERİ ARZ VE TALEBİNDEKİ DEĞİŞMELERİN ETKİLERİ

Tüketim kredileri arz ve talebindeki daralma, başta tüketim malları ve çeşitli hizmetlerin talebinde daralmaya neden olmuş bu bağlantılı olan diğer sektörleri de etkilemiş ve o sektörde de üretim ve arzın daralmasına neden olmuştur. Bu ise istihdamı olumsuz etkilemiştir.

3. 5. TÜKETİM KREDİLERİ ARZ VE TALEBİNDEKİ DEĞİŞMELERİN DİĞER ETKİLERİ

Kullanım amacına göre kullanılan ihtiyaç kredilerinin yıllar itibari ile gelişimi aşağıda belirtilmiştir.

31.12.1989 - 31.12.1992 Dönemi İçinde

Mal ve Hizmet Sınıflandırması	Kullanılan Miktar (000 İlavesi ile)	Kullanan Kişi Sayısı :
Otomobil alımı	6.720.642.058	247.650
Beyaz ve Elk. Eşya	2.134.987.853	447.732
Ev eşyası	1.578.041.093	362.042
Mesleki amaç	250.060.141	53.185
Eğitim	136.954.972	37.275
Tatil	186.275.516	39.777
<u>Diğer</u>	<u>3.302.610.604</u>	<u>500.812</u>
Toplam	14.309.572.237	1.688.473

31.12.1989 - 31.12.1993 Dönemi İçinde

Mal ve Hizmet Sınıflandırması	Kullanılan Miktar (000 İlavesi ile)	Kullanan Kişi Sayısı :
Otomobil alımı	21.400.414.223	432.043
Beyaz ve Elk. Eşya	4.824.245.020	661.737
Ev eşyası	4.071.807.424	505.944
Mesleki amaç	950.510.736	126.289
Eğitim	351.349.565	66.438
Tatil	437.055.198	73.988
<u>Diğer</u>	<u>9.707.607.632</u>	<u>946.713</u>
Toplam	41.742.989.798	2.813.152

31.12.1989 - 31.12.1994 Dönemi İçinde

Mal ve Hizmet Sınıflandırması	Kullanılan Miktar (000 İlavesi ile)	Kullanan Kişi Sayısı :
Otomobil alımı	30.947.449.000	464.416
Beyaz ve Elk. Eşya	7.746.344.000	725.231
Ev eşyası	5.252.056.000	577.266
Mesleki amaç	1.402.382.000	101.408
Eğitim	472.690.000	55.719
Tatil	637.645.000	59.696
<u>Diğer</u>	<u>16.052.948.000</u>	<u>1.080.527</u>
Toplam	62.511.514.000	3.064.263

Kaynak; Türkiye Bankalar Birliği

31.12.1989 - 31.03.1995 Dönemi İçinde

Mal ve Hizmet Sınıflandırması	Kullanılan Miktar (000 İlavesi ile)	Kullanan Kişi Sayısı:
Otomobil alımı	33.707.495.000	479.973
Beyaz ve Elk. Eşya	8.340.849.000	733.764
Ev eşyası	5.530.186.000	585.932
Mesleki amaç	1.490.523.000	104.120
Eğitim	513.555.000	54.733
Tatil	655.550.000	59.519
<u>Diğer</u>	<u>17.562.124.000</u>	<u>1.135.253</u>
Toplam	67.800.282.000	3.153.294

31.12.1989 - 31.12.1992 Dönemi ile 31.12.1989 - 31.12.1993 Dönem Farkı

Mal ve Hizmet Sınıflandırması	Kullanılan Miktar (000 İlavesi ile)	Kullanan Kişi Sayısı :
Otomobil alımı	+ 14.679.772.165	+ 184.393
Beyaz ve Elk. Eşya	+ 2.689.257.167	+ 214.005
Ev eşyası	+ 2.493.766.331	+ 143.902
Mesleki amaç	+ 700.450.595	+ 73.104
Eğitim	+ 214.394.593	+ 29.163
Tatil	+ 250.779.682	+ 34.211
<u>Diğer</u>	<u>+ 6.404.997.028</u>	<u>+ 445.901</u>
Toplam	27.433.417.561	1.124.679

31.12.1989 - 31.12.1993 Dönemi ile 31.12.1989 - 31.12.1994 Dönem Farkı

Mal ve Hizmet Sınıflandırması	Kullanılan Miktar (000 İlavesi ile)	Kullanan Kişi Sayısı :
Otomobil alımı	+ 9.547.034.777	+ 32.373
Beyaz ve Elk. Eşya	+ 2.922.098.980	+ 63.494
Ev eşyası	+ 1.180.248.576	+ 71.322
Mesleki amaç	+ 451.871.264	- 24.881
Eğitim	+ 121.340.435	- 10.719
Tatil	+ 200.589.802	- 14.292
<u>Diğer</u>	<u>+ 6.345.340.368</u>	<u>+ 133.814</u>
Toplam	20.768.524.202	251.111

Kaynak; Türkiye Bankalar Birliği

31.12.1989 - 31.12.1994 Dönemi ile 31.12.1994 - 31.03.1995 Dönem Farkı

Mal ve Hizmet Sınıflandırması	Kullanılan Miktar (000 İlavesi ile)	Kullanan Kişi Sayısı:
Otomobil alımı	+ 2.760.046.000	+ 15.557
Beyaz ve Elk. Eşya	+ 594.505.000	+ 8.533
Ev eşyası	+ 278.130.000	+ 8.666
Mesleki amaç	+ 88.141.000	+ 2.712
Eğitim	+ 40.865.000	- 986
Tatil	+ 17.905.000	- 177
<u>Diğer</u>	<u>+ 1.509.176.000</u>	<u>+ 54.726</u>
Toplam	5.288.768.000	89.031

Not: Tablodaki rakamlara, kredi kartı, maaş avansı, açık hesap gibi tüketim amacı ile kullanılan krediler dahil edilmemiştir. Bankaların “Tüketici Kredisi”, “Tüketim Kredisi”, “Bizim Kredi”, Hızır Kredi”, “Evlilik Kredisi” vs. gibi hangi ad altında olursa olsun, taksitle geri ödeme esasına dayanan ve genel anlamı ile “Tüketici Kredileri” olarak ifade edilen rakamlar dikkate alınmıştır.

Tabloların tetkikinden görüleceği gibi, şu yorumlar yapılabilir.

Bu tür kredi uygulaması 88 yılı sonuna doğru başladığına göre 1993 yılı sonuna kadar toplam 2.813.152 kişi belirtilen amaçlar için ihtiyaç kredisi

kullanmıştır. Kullanan kişi sayısının yıllara göre artan trend izlediği bilinmekle beraber, en kötü şartlarda 93 yılı sonuna kadar yılda ortalama 600.000 kişi kredi kullanmıştır diyebiliriz. 94 yılında aynı amaçlar için kredi kullanan kişi sayısı ise 218.738 kişidir. Bu rakam ise ortalamanın % 64 altındadır. Bu kişilerin tamamına yakını kredilerini Ocak /94 ayında ve Eylül/94 ayından sonra kullanmıştır. 1995 yılı ilk üç ayında aynı amaçla kredi kullanan birey sayısı ise 73.474'tür. Kanaatimce üç aylık bu rakamın hızlı bir artış trendi izleyerek yıl sonunda önceki yıl ortalamasının yakalanacağı yönündedir.

Netice olarak, tüketim kredilerinde 94 yılında yaşanan daralma, piyasadaki mal ve hizmete olan talebin de daralmasına neden olmuştur. Milli Gelir olumsuz yönde etkilenmiştir.

- Arz ve talebin sağlıklı oluşu tüketim kredilerinin faiz oranlarının fiyat mekanizması dışında belirlenmesine neden olmuştur.

- Birey ile banka arasında yapılan sözleşmeye dayanarak da olsa, kullanılmış ve riski halen devam eden tüketici kredileri faiz oranlarının yükseltilmesi, banka-birey arasında ihtilaflara neden olmuş ve konu mahkemelere intikal etmiştir.

Yaşanan bu olumsuzluklar 08.03.1995 tarih 22221 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan ve 08.09.1995 tarihi itibari ile yürürlüğe giren 4077 no'lu "Tüketicilerin Korunması Hk. Kanun"un biran önce yürürlüğe girmesine neden olmuş ve bu tür krediler de başlangıçta belirlenen faiz oranlarının kredi vade sonuna kadar değiştirilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

- 1994 yılı için % 150'lere varan enflasyon oranı, özellikle sabit gelimli ve gelirini arttırma şansı olmayanlara ödeme güçlüğü getirmiştir. Bunun neticesi, 1992 ve 1993 yıllarında % 0.4 civarında olan kanuni takibe intikal oranı, 1994 yıl sonu itibari ile % 3.85'e yükselmiştir.⁴³

Bu oran yaklaşık 100.000 kişiyi ifade etmekte olup aileleri ile birlikte düşünüldüğünde olayın boyutu daha iyi anlaşılmaktadır.

- 1. 5. 3. 1. bölümünde belirtildiği gibi kredi kartlarının fonksiyonlarından birisi de nakit kredi çekebilme fonksiyonu idi. 1994 yılı başından itibaren yaşanan ekonomik krize bağlı olarak ve arkadan Nisan ayında alınan ekonomik tedbirler ve akabinde, kredi kartının bu fonksiyonunda daralmalara gidilmiştir. Bir kısım bankalar nakit çekebilme limitine, kart limitinin % 80'i % 75'i oranında sınırlamalar getirmiştir.⁴⁴

Diğer bir deyimle kredi kartının limiti 100 Milyon TL ile, bu limit mal ve hizmet alımında tamamen kullanılabilirdi. Yani kredi kartının 1.fonksiyonu çalışıyordu. Fakat; nakit para çekme işlerine gelince (Bankasına göre) 20 veya 25 Milyon çekebiliyordu.

Yine ekonomik tedbirlerin de etkisi ile, Eylül/95 ayından itibaren Kredi kartı nakit çekebilme oranlarında da genişlemeye gidilmiş ve 95 yıl sonu itibarı ile kredi kartının "Kredi Çekebilme" fonksiyonu da tam işler hale gelmiştir.

⁴³ Kaynak; Türkiye Bankalar Birliği

⁴⁴ Yapı Kredi - Akbank Genel Müdürlüğü - Bireysel Bankacılık Bölümü

SONUÇ VE ÖNERİLER

94 yılında yaşanan sıkıntılara karşın bireysel bankacılık Türk Bankacılık Sektörünün en cazip alanlarından biri haline gelmiş ve bankalar gerek eleman, gerek teknolojik donanım gerekse sunulan ürün çeşitliliği açısından bu yönde organize olmaya başlamışlardır. Yapı Kredi Bankası'nın Gebze'de 200 milyon \$ (Bugünkü parasal değeri 13 trilyon) tutarında bir yatırım ile "Bireysel Bankacılık Operasyon Merkezi" inşaatını süratle devam ettirmesi, konunun önemi ve geleceği hakkında bizleri fikir sahibi yapmaktadır.⁴⁵

Kurumsal düzeydeki operasyonlarda yoğun rekabet nedeni ile kâr marjlarının oldukça düşmesi, bireysel kredilerde ise kanuni takip ve batık oranının düşük olması, bankaları zorunlu olarak "Bireysel Bankacılığa" yönlendirmektedir.

Nitekim Pamukbank'ın önümüzdeki dönem stratejileri arasında % 50 bireysel düzeyde, % 50 kurumsal düzeyde risk alma politikası vardır.⁴⁶

⁴⁵ Kaynak ; Yapı Kredi Bankası

⁴⁶ Kaynak ; Pamukbank

Esasında, kurumsal düzeyde de firmalar ile sağlıklı çalışabilmek için, başta kurum yöneticileri ve diğer iş görenlerinin memnun edilmesi gerekmektedir. Bu memnuniyet ancak kurum bireylerine sunulan "Kaliteli Bireysel Bankacılık"tan geçmektedir. Bu bireysel düzeydeki memnuniyet kurumun diğer kurumsal düzeydeki işlemlerini bankaya kanalize etmektedir.

Ayrıca tüketim kredilerinin ülke ekonomisine katkısı hiç de azımsanacak düzeyde değildir. İhtiyacı olumsuz etkilemesi dışında hemen hemen bütün katkıları olumlu yöndedir. Kaldı ki uzun dönemde arz fazlasının ihraç olanağı vardır.

Bu nedenle; tüketim kredileri ve bireysel bankacılığın, önümüzdeki yıllarda bankacılık sektörünün yoğunlaştığı odak nokta olma özelliğini sürdürecektir kanaatindeyim.

Bankaların bu yönde organize olarak, eleman ve teknolojik yatırımlarını bu yönde geliştirmeleri uygun olacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- HAN Ergül "İktisada Giriş 1" Eskişehir 1993
- HAN Ergül "İktisada Giriş 2" Eskişehir 1994
- "Kapital Aylık Ekonomi Dergisi" Nisan/94
- İMREN Arzu "Tüketici Kredileri" Era Yayıncılık 1994
- Yapı Kredi Bankası "Bireysel Bankacılık Ürün ve Hizmetleri El Kitabı"
- Türkiye Bankalar Birliği "Tüketici Kredileri Konsalide Raporları"
- TUZCU Muzaffer "Tüketici Kredileri" Dünya Gazetesi
07.09.1991 Tar.
- ÖZER Gülhan "Türkiye'de Bireysel Bankacılığın Gelişimi" T.C. Anadolu Üniv. Y.L. Tezi 1993.
- Pamukbank T.A.Ş. Genel Müdürlüğü
Bireysel Bankacılık Hizmetleri Bölüm Yöneticiliği
- "Ekonomik Trend Dergisi" 03 Temmuz 1994

- "Ekonomik Trend Dergisi" 16 Ekim 1994
- Yapı ve Kredi Bankası Genel Müdürlüğü
- Organizasyon Bölüm Yöneticiliği
- Pamukbank T.A.Ş. Genel Müdürlüğü - Krediler
- Tahsis Bölüm Yöneticiliği
- "3182" Bankalar Kanunu
- Devlet İstatistik Enstitüsü "İstatistik ve Yorumlar
- Dergisi" Ekim/1995
- "Bankacılık Dergisi" Türkiye Bankalar Birliği
- Sayı : 15, Yıl 1995
- 8 Mart 1995 Tarih 22221 Sayılı "Resmi Gazete"
- D.İ.E. "Haber Bülteni" Dergisi 15.02.1996